

Батько та дочка (скорочено)

Борис Грінченко

Маруся залишалася вдома сама, коли батько ходив на роботу в шахту, хоча їй було лише десять років. Мама Марусі померла, коли їй було лише чотири роки, вона мало її пам'ятала, але часто згадувала, як мама її обіймала.

Її батька звали Максимом. Він був безземельний, поки була жива дружина вони господарювали удвох, орендували землю, але після її смерті він не зміг з цим упоратися, забив вікна і двері дошками і влаштувався працювати на шахту.

А Маруся жила у тітки цілих чотири роки. Важко їй там було жити! У тітки було четверо дітей, жили вони бідно, працювати їй доводилося багато. Ще своїх дітей вона іноді жалкувала, а Маруся дуже рідко бачила ласку від неї.

Найбільша радість Марусі була, як у неробочий день часом приходив до неї батько. Максим дуже любив дочку, вона ділилася з ним всім потаємним. Одного разу Маруся попросила батька забрати її з собою, вона була готов жити поруч з ним в будь-яких умовах. Максим не міг її взяти, адже і сам жив у казармі поруч з багатьма чоловіками, там не було місця для маленької дівчинки.

Але прохання доньки Максим пам'ятав, і згодом випрохав землянку в управителя шахтами. Землянка була напівзруйнована, та то було дарма, батько був радий, що тепер буде поруч з дочкою. Максим полагодив єдине віконце, двері й навіть думав був заходжуватись хату мазати, та не було коли. Він перевіз дочку і так їм добре стало жити поруч.

Марусі було байдуже на вбогу землянку, вона була щаслива бачити батька кожного дня, порядкувала в землянці як хотіла, розмалювала комин.

Як і раділа Маруся, а ще дужче Максим! Який він був радий, що взяв Марусю до себе! Щодня тепер він приходив з роботи не в брудну, вонючу й кисну казарму, а в чистенький біленький захисточок, і там його стрівала дочка, і він міг відпочити й порадіти, дивлячись, як вона господарює, мов і справжня господиня.

У Максима була одна мрія. Він був безземельний, і йому здавалося, немає найбільшого щастя над те, коли чоловік має клопоть поля. І розмовляючи одного разу увечері, він звів дочці свої мрії...

— Ой і гарно було б, Господи! – скрикує Маруся, й оченята в неї блищать.

Отак, маючи свою мрію вони потихеньку наближались до неї, батько щоденно працював у шахті, а Маруся господарювала, дотримувала порядку в землянці, готувала обід ще й шиттю навчалася, щоб у своїй хаті бути батькові справжньою господинею. Щодня вони з батьком уявляли як будуть господарювати на власній землі. Але щоб придбати землю Максиму потрібно було ще працювати на шахті три роки.

Вони zostалися на шахтах і так прожили ще два роки. Маруся кожного вечора зустрічала батька з роботи, готувала вечерю, вони багато розмовляли. Часто згадували вони покійну Марусину матір, і це були такі сумні, такі солодкі розмови!

Максим зібрав стільки грошей, що міг би вже собі клопоть поля купити, а до його коняку та ще дещо. Він поле й купив (продав у його слободі один чоловік), а більше нічого не купував, бо дожидався ярмарку весняного, що бував у ближній слободі. Як же прийшла весна, купив Максим зерна, найняв чоловіка зорати та засіяти йому ниву. А сам зостався поки на шахті, бо трапилась така робота, що дуже добре заробити можна було. То й зважився Максим перебути на шахтах весну до зелених свят, а вже тоді подаватися додому на село.

Довелося Максимові ще лізти до шахти. І батько, і дочка так-то вже дожидалися тих свят!

Маруся лічила дні, от вже залишилося їх шість і в суботу татко буде вільний. Ці дні для Марусі тяглися дуже довго. Маруся вирішила вперше пошити для батька сорочку, трудилася над нею цілий день і мріяла про власну хату в якій вони з батьком будуть жити.

Вже після обіду сталося страшне: шахту залило водою. Вона прибігла туди і дізналася, що лише один шахтар Семен вижив, потік води виніс його з шахти, а доля решти дев'ятох була невідома. Всі плакали, Маруся не могла повірити, що її батько загинув. Виявляється шахтарі, коли добували вугілля, дійшли до старої шахти, яка була затоплена водою, і мабуть пробилися туди, і вся вода ринула на них.

Маруся протовпилася аж до шахти. Це була не сторчова шахта, не така, як колодязь, а була це похідна шахта, така, що як печера йшла у землю вглиб, і шахтарів не спускано в неї, як у сторчову, а вони просто ходили туди... Тепер вона була вщерть повна нечистої, якоїсь рудої води.

Вона сіла біля виходу з шахти і ніхто не міг змусити її звідти піти:

— Що я вам роблю? Я буду тут, я тільки дивитимусь, тільки ждатиму. Там татко!.. Ой, там же ж татко!

Тільки коли робітники сказали, що треба ставити обладнання для викачки води з шахти вона відійшла і сіла поруч на камені. Вона дивилася і розуміла, що воду дуже повільно відкачують, а коли дізналася, що це може тривати п'ять днів паніка охопила її. Вона розуміла, що навіть якщо її батько залишився живий, то за п'ять днів він може померти з голоду.

Вона й далі сиділа на каменюці, її кілька разів хотіли прогнати, та все пожаліють і не проженуть. Наступила ніч, всі розійшлися, Маруся ще трохи посиділа і пішла в земляку. Вона навіть заснула на декілька годин, а коли прокинулась не могла зрозуміти що коїться. А коли все згадала, то ! невимовна, безнадійна, страшна туга обхопила дівчину. Вона почала ридати, але ридання те подібне було більш до несамовитого крику, ніж до ридання.

Зранку вона пішла до шахти, де тривала така сама робота, як і вчора. Маруся глянула на воду й скрикнула з ляку: за весь час, відколи роблено, вода подалась тільки як на піваршина. Знесилена сіла вона на ту каменюку, де й учора сиділа. З німою тугою не спускала вона очей з ями, повної води, й ждала.

Так минув день, а Марусина постать усе маячила на каменюці. Робітники вже не

прогнали її. їм було жалко дивитися на цю дівчинку, таку без краю сумну, що, здавалось, то живий жаль, живий сум прийшов у тілі людському та й сів отут на камені, нагадуючи людям про те нещастя, про те горе, яке ховалося там, глибоко попід землею, заховане, запечатане цією каламутною водою. Вони давали їй їсти, але вона нічого не хотіла.

Ввечері вона знову пішла в свою землянку, намагалася молитися, а зранку знову пішла до шахти і побачила, що води в шахті вже не видно. Маруся сіла на старе місце і надіялась на краще, але думки про те що воду досі не відкачали, а тато там голодний, і завтра буде теж саме... Без тата вона й сама жити не хотіла, адже в неї крім нього нікого не було.

Вона просиділа весь цей день німа й непорушна. До неї знову приходила Горпина, їсти приносила, та не могла вона їсти. А вночі лягла біля того каменя, і один з робітників прикрив її своєю свитою.

Чотири дні Маруся чекає, чим закінчатся рятувальні роботи. Змучена Маруся втратила свідомість, її забрала сусідка, та наступного дня дівчинка знов пішла до шахти. Воду вже відкачали, але до шахти вагончиком пробратися не змогли, там все було зруйноване.

Шахтарі вирішили пробиратися туди через стару шахту. В колодязь спустили людей і через кілька годин вони дістали живого шахтаря, але це був не батько Марусі. Сповістили, що живих шахтарів залишилося троє, саме вони зуміли сховатися від потоку води.

Рятівники спустилися за другим шахтарем, Маруся так сподівалася, що то буде її батько, був не він.

— Господи! — молилася вона думкою: — Адже ти добрий! Верни татка! А ні,— то візьми мене до його!

Спустилися за останнім шахтарем, Маруся притисла свої худі рученята до грудей з усієї сили і, широко розкривши очі, втупила їх у чорну глибоку шахтову яму.

Останнім підняли Марусиного батька "Ледве ступив він на землю, — ту ж мить Марусині руки обхопили його".

І змучена дівчина впала непритомна до ніг батькові.

Максим пролежав кілька днів у лікарні, а потім кинув шахти. Удвох з Марусею вони повернулись у своє село.

Тепер вони живуть у своїй хаті і господарюють щасливо.

1893